

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного
факультету Олещенко Т.О.

(підпис)
«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

«Супервізорська практика»

освітнього рівня **магістр**

(назва освітнього рівня)

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **053 Психологія**

(код і назва спеціальності)

ОНП «Експериментальна практична психологія»

Шифр за навчальним планом **ВВ2.06**

Київ – 2023

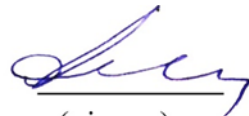
Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «*Супервізорська практика*», затверджена Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова

Розробник: *Євтушенко І.В.*, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

«30» серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Митник О.Я.

1. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 3		Методи навчання Пояснювально-ілюстративні методи. Інтерактивні методи: мікрвикладання, інверсії, емпатії Рольовий тренінг. Розв'язування психологічних завдань.
Спеціальність (код, назва) 053 «Психологія»	Загальна кількість годин - 90		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній ступінь: «магістр»	Лекції:		
	14		
	Семінарські (практичні) заняття:		
вибіркова	12		
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-й	Індивідуальна робота:		Форми поточного контролю: МКР, ІНДЗ
Семестр: 3-й	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) 2 год - аудиторне	64		Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - укр.	29%:71%		

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни є розвиток та вдосконалення рівня професійної компетентності здобувачів вищої освіти в галузі надання психологічної допомоги, можливостей супервізії, інтровізії, ознайомлення з основними підходами до супервізії, структури, етапів, особистості супервізора.

Міждисциплінарні зв'язки.

Зміст навчальної дисципліни «Супервізорська практика» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Психологія професійного спілкування», «Психодіагностика», «Психологічне консультування», «Соціальна

психологія», «Психологія особистості та персонологія», «Консультативна психологія та основи психокорекції».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Ознайомити з метою, особливостями та закономірностями супервізорства психологічної практики; визначити етичні та юридичні принципи супервізії; відпрацювати навички супервізії групової психокорекції.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Супервізорська практика» є:

- Ознайомити з визначенням та основними характеристиками супервізорської практики в контексті методу активного соціально-психологічного навчання.
- Навчити практично застосовувати знання супервізії.
- Означити опорні точки супервізорського процесу.
- Показати фокуси супервізії активних методів соціально-психологічного навчання.
- Вивчити можливості супервізії в процесі аналізу психомалюнку, комплексу тематичних психомалюнків.
- Означити відмінності супервізії активних методів соціально-психологічного навчання, що використовуються в психодинамічному напрямку практичної психології від подібних за формою методів, що використовуються в інших психологічних школах.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-наукової програми:

Результати навчання	Компетентності
Пр4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. Пр5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість. Пр13. Здатність визначати та здійснювати психологічні заходи щодо психодіагностики та прогнозування конфліктів у групах, колективах та організаціях; прогнозувати конфліктний “потенціал” особистості щодо ескалації конфліктів; визначати можливі конструктивні й деструктивні наслідки професійних деструкцій та деформацій.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

<p>ПР14. Здатність будувати (розробляти): різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультавання, психокорекційні технології.</p> <p>ПР19. Здатність використовувати різноманітні технології у здійсненні психоконсультавання та психокорекції.</p> <p>ПР20. Здатність орієнтуватися в теоретичних моделях психологічної допомоги, використовувати їх в різноманітних її галузях та різновидах, володіти основними процедурами, техніками та конструктами</p>	
--	--

II. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **3** кредити ЄКТС **90** годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні семінарські	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль 1. Основні моделі, рівні, форми супервізії.						
1	Тема 1. Призначення, цілі, принципи і функції супервізії. Основні різновиди та практичні аспекти супервізії	2	1	1		8

2	Тема 2. Супервізорські відносини. Супервізорські стилі, фокуси та формати	3	2	1		6
3	Тема 3. Професійно-етичні основи діяльності супервізора	2	1	1		8
4	МКР № 1					2
Разом за змістовим модулем 1:		7	4	3		24
Змістовий модуль 2. Методологія супервізії						
5	Тема 4. Індивідуальна супервізія. Групова супервізія.	4	2	2		6
6	Тема 5. Колегіальна супервізія. Рефлексивні команди і групи зовнішніх спостерігачів як форми консультування та супервізії	3	2	1		8
7	Тема 6. Навчання та розвиток у супервізії соціальної роботи. Процес становлення супервізора.	4	2	2		8
8	Тема 7. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.	4	2	2		8
9	Тема 8. Теоретичні та методичні	4	2	2		8

	аспекти методу активного соціально-психологічного пізнання.					
10	МКР № 2					2
Разом за змістовим модулем 2:			10	9		40
Разом годин:		26	14	12		64

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
	<p align="center">Змістовий модуль 1. Основні моделі, рівні, форми супервізії.</p> <p>Тема 1. Призначення, цілі, принципи і функції супервізії. Основні різновиди та практичні аспекти супервізії</p> <p>Потреби спеціалістів «допомагаючи професій». Система підтримки спеціаліста. Призначення, цілі і функції супервізії. Визачення супервізії. Основоположні принципи супервізії. Передумови здійснення супервізії. Ролі супервізора. Розвиток супервізорської теорії і практики в Україні і за рубежом.</p> <p>Ключові елементи контракту та особливості його укладання. Основні різновиди супервізії: наставницька супервізія (tutorial supervision), навчальна/тренінгова супервізія (training supervision), менеджерська супервізія (managerial supervision), консультаційна супервізія. Питання відповідальності супервізора та супервізованого. Підготовка, визначення порядку денного, методи та навички, ведення записів. Забезпечення оцінки та перегляду, питання меж.</p>	2	1

	<p align="center">Тема 2. Супервізорські відносини. Супервізорські стилі, фокуси та формати</p> <p>Значення супервізорських відносин та відповідальності у професійній діяльності молодого спеціаліста. Основні форми, фактори та типи опору. Основні фактори опору: наявність оціночного компонента в супервізії (особливо негативної оцінки); відмінність у можливостях супервізора та молодого соціального працівника; розходження в теоретичній орієнтації; особистіснодемографічні розходження. Типи опору: покірність, відволікання уваги супервізора, гра в безпорадність і залежність, тактика самозахисту. Паралельні процеси в супервізії (трансференція і контртрансференція).</p> <p>Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/викладання. Ефективні стилі роботи супервізора: стиль, орієнтований на вирішення проблеми (завдання); міжособистісно-сензитивний стиль; прихильний стиль. Неefективні стилі супервізора: аморфний; неpidтримуючий стиль; терапевтичний стиль. Шестифокусна модель супервізії (Е. Уїльямс): 1) розповіді фахівця-початківця; 2) дії супервізованого; 3) процес надання послуг; 4) стан супервізованого; 5) супервізорський процес; 6) враження супервізора. Очний (жива супервізія) і заочний формати (за допомогою запису, аудіо- і відеозапису, повідомлення фахівця-початківця).</p>	2	1
	<p align="center">Тема 3. Професійно-етичні основи діяльності супервізора у соціальних службах.</p> <p>Вимоги до підготовки і кваліфікації супервізора: модель підготовки супервізорів в Україні і за рубежом. Передумови організації супервізійної роботи. Перепони у розвитку супервізійної служби. Розвиток політики і практики супервізії у соціальних службах: сім кроків. Професійно-особистісні якості супервізора. Оцінка потреб супервізора у навчанні. Процес навчання супервізора. Самооцінка супервізора. Навички надання</p>	1	1

<p>зворотнього зв'язку. Етичні дилеми. Критерії прийняття етичного рішення.</p> <p style="text-align: center;">Змістовий модуль 2. Методологія супервізії</p> <p style="text-align: center;">Тема 4. Індивідуальна супервізія. Групова супервізія.</p> <p>Поняття індивідуальної супервізії та особливості її організації. Підготовка до супервізії. Очна індивідуальна та самосупервізія. Методи: прояснююче спостереження, метод роботи з «індивідуальним випадком» (подією), фокус-аналіз. Мета прояснюючого спостереження. Особливості вибору виду прояснюючого спостереження. Етапи прояснюючого спостереження. Правила зворотнього зв'язку. Особливості роботи з «індивідуальним випадком». Метод фокус-аналізу. Елементи фокусу: особистість, проблема, контекстний фокус, фокус на супервізорі, фокус на єдності поглядів. П'ятиетапна модель інтерв'ю. Заочна супервізія: поняття і методи. Моніторинг супервізії і самооцінка спеціаліста: зміст протоколу і можливості портфолію. Труднощі і типові помилки у процесі супервізії. Обмеження індивідуальної супервізії. Групова супервізія.</p> <p>Поняття групової супервізії. Переваги і недоліки групової роботи. Стель супервізії. Синергетичний ефект. Види групової супервізії: «гурток якості», група навчання, група-команда. Стадії групової супервізії: завдання ведучого і учасників. Управління механізмом прийняття рішень у груповій супервізії.</p> <p style="text-align: center;">Тема 5. Колегіальна супервізія. Рефлексивні команди і групи зовнішніх спостерігачів як форми консультування та супервізії</p> <p>Поняття колегіальної супервізії. Форми: балінтовська група, дебрифінг. Балінтовський підхід: історія становлення і визначення поняття. Характеристики балінтовської групи і рекомендовані фази у балінтовському підході. Технологія проведення</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>	<p>2</p> <p>1</p>
--	----------------------------	-------------------

	<p>балінтовських груп. Рольова супервізія. Проблеми колегіальної супервізії.</p> <p>Рефлексивні команди і групи спостерігачів у груповій супервізії, їх позиції та відповідальність. Завдання рефлексивних команд і груп спостерігачів. Процес роботи рефлексивної команди і групи спостерігачів Принципи роботи груп спостерігачів.</p> <p>Тема 6. Навчання та розвиток у супервізії соціальної роботи. Процес становлення супервізора.</p> <p>Процес навчання та розвитку в супервізії. Створення в організації умов для ефективної супервізії. Знання та вміння супервізора (концептуальні навички та знання; навички прямого втручання; вміння підтримувати стосунки з людьми). Супервізія студентів. Підготовка тренерів. Ключові елементи ефективного навчання супервізорів.</p> <p>Особистісні властивості супервізора. Базові чинники, які формують характер супервізора. Контекст, який впливає на становлення супервізора – заклад, користувачі послуг, команда чи колектив закладу. Діяльність супервізора в новому оточенні. Власні потреби супервізора.</p> <p>Тема 7. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.</p> <p>Основні стресогенні чинники, які впливають на психологів. Накопичений стрес та вигорання. Професійна психологічна травма. Профілактична робота із супервізованим. Процес адаптації до травми. Типові реакції супервізованих у процесі адаптації. Реакція супервізора на травму.</p> <p>Тема 8. Теоретичні та методичні аспекти методу активного соціально-психологічного пізнання.</p> <p>Метод АСПП як сучасний метод психодіагностики та психокорекції. Принципи роботи групи АСПП. Реалізація педагогічних принципів в процесі АСПП. Зв'язок психодіагностики та психокорекції в групі активного соціально-психологічного пізнання.</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>
--	--	-------------------------------------	-------------------------------------

	<p>Методичні вимоги, спільні для учасників і керівника, групи АСПП. Вимоги до професійних та особистих якостей керівника групи АСПП. Стадії розвитку групового процесу АСПП.</p> <p>Методи роботи в АСПП. Групова дискусія: види групової дискусії, правила проведення. Групова дискусія як об'єкт та засіб групової психодіагностики. Рольова гра як засіб психодіагностики.</p> <p>Особливості використання психодрами в АСПП. Різновиди психодраматичних прийомів. Роль керівника в психодраматичних вправах АСПП.</p> <p>Невербальні техніки. Психогімнастика. Особливості невербальної взаємодії. Несвідоме та невербальні прояви суб'єкта в невербальних вправах.</p> <p>Психомалюнок. Проективний малюнок і його психодіагностична спроможність. Різновиди роботи з психомалюнком в групі АСПП. Методика аналізу комплексу тематичних психомалюнків. Архетипна символіка в психомалюнку. Психоаналіз комплексу тематичних малюнків.</p>		
--	--	--	--

4.1. Плани практичних занять

Змістовий модуль I. Теоретичні основи психологічного консультування. Процедура та технологія консультативного процесу

Практичне заняття. Тема 1. Призначення, цілі, принципи і функції супервізії. Основні різновиди та практичні аспекти супервізії (1 год)

1. Потреби спеціалістів «допомагаючи професій». Система підтримки спеціаліста.
2. Призначення, цілі і функції супервізії. Визачення супервізії.
3. Основоположні принципи супервізії.
4. Передумови здійснення супервізії..
5. Ключові елементи контракту та особливості його укладання.
6. Основні різновиди супервізії: наставницька супервізія (tutorial supervision), навчальна/тренінгова супервізія (training supervision), менеджерська супервізія (managerial supervision), консультаційна супервізія.
7. Питання відповідальності супервізора та супервізованого.
- 8.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1-7];
- **додаткові:** [1-12].

Практичне заняття 2. Тема 2. Супервізорські відносини. Супервізорські стилі, фокуси та формати (1 год)

1. Значення супервізорських відносин та відповідальності у професійній діяльності молодого спеціаліста.
2. Основні форми, фактори та типи опору.
3. Типи опору: покірність, відволікання уваги супервізора, гра в безпорадність і залежність, тактика самозахисту.
4. Паралельні процеси в супервізії (трансференція і контртрансференція).
5. Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/викладання.
6. Ефективні стилі роботи супервізора: стиль, орієнтований на вирішення проблеми (завдання); міжособистісно-сензитивний стиль; прихильний стиль.
7. Неefективні стилі супервізора: аморфний; невідтримуючий стиль; терапевтичний стиль.
8. Шестифокусна модель супервізії (Е. Уїльямс)

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1-7];
- **додаткові:** [1-12].

Практичне заняття 3. Тема 3. Професійно-етичні основи діяльності супервізора (1 год)

1. Вимоги до підготовки і кваліфікації супервізора.
2. Передумови організації супервізійної роботи.
3. Професійно-особистісні якості супервізора.
4. Оцінка потреб супервізора у навчанні.
5. Процес навчання супервізора.
6. Самооцінка супервізора.
7. Навички надання зворотнього зв'язку.
8. Критерії прийняття етичного рішення.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1-7];
- **додаткові:** [1-12].

Змістовий модуль 2. Психокорекція як форма діяльності практичного психолога

Практичне заняття 4. Тема 4. Індивідуальна супервізія. Групова супервізія. (2 год)

1. Поняття індивідуальної супервізії та особливості її організації.

1. Підготовка до супервізії.
2. Методи: прояснююче спостереження, метод роботи з «індивідуальним випадком» (подією), фокус-аналіз.
3. Мета прояснюючого спостереження. Етапи прояснюючого спостереження.
4. Правила зворотнього зв'язку.
5. Елементи фокусу: особистість, проблема, контекстний фокус, фокус на супервізорі, фокус на єдності поглядів.
6. П'ятиетапна модель інтерв'ю. Заочна супервізія: поняття і методи.
7. Труднощі і типові помилки у процесі супервізії.
8. Поняття групової супервізії. Переваги і недоліки групової роботи.
9. Види групової супервізії: «гурток якості», група навчання, група-команда.
10. Стадії групової супервізії: завдання ведучого і учасників. *Рекомендовані інформаційні джерела*
  - *основні:* [1-7];
  - *додаткові:* [1-12].

Практичне заняття 5. Тема 5. Колегіальна супервізія. Рефлексивні команди і групи зовнішніх спостерігачів як форми консультування та супервізії (1 год)

1. Поняття колегіальної супервізії.
2. Форми: балінтовська група, дебрифінг.
3. Характеристики балінтовської групи і рекомендовані фази у балінтовському підході.
4. Технологія проведення балінтовських груп.
5. Проблеми колегіальної супервізії.
6. Рефлексивні команди і групи спостерігачів у груповій супервізії, їх позиції та відповідальність.
7. Процес роботи рефлексивної команди і групи спостерігачів
8. Принципи роботи груп спостерігачів.

Рекомендовані інформаційні джерела

- *основні:* [1-7];
- *додаткові:* [1-12].

Практичне заняття 6. Тема 6. Навчання та розвиток у супервізії соціальної роботи. Процес становлення супервізора. (2 год)

1. Процес навчання та розвитку в супервізії.
2. Створення в організації умов для ефективної супервізії.
3. Знання та вміння супервізора (концептуальні навички та знання; навички прямого втручання; вміння підтримувати стосунки з людьми).
4. Супервізія студентів.

5. Підготовка тренерів.
6. Особистісні властивості супервізора.
7. Базові чинники, які формують характер супервізора.
8. Власні потреби супервізора.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1-7];
- **додаткові:** [1-12].

Практичне заняття 7. Тема 7. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму. (2 год)

1. Основні стресогенні чинники, які впливають на психологів.
2. Накопичений стрес та вигорання.
3. Професійна психологічна травма.
4. Профілактична робота із супервізованим.
5. Процес адаптації до травми.
6. Типові реакції супервізованих у процесі адаптації.
7. Реакція супервізора на травму.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1-7];
- **додаткові:** [1-12].

Практичне заняття 8. Тема 8. Теоретичні та методичні аспекти методу активного соціально-психологічного пізнання. (2 год)

1. Метод АСПП як сучасний метод психодіагностики та психокорекції.
2. Зв'язок психодіагностики та психокорекції в групі активного соціально-психологічного пізнання.
3. Методичні вимоги, спільні для учасників і керівника, групи АСПП.
4. Вимоги до професійних та особистих якостей керівника групи АСПП.
5. Стадії розвитку групового процесу АСПП.
6. Групова дискусія: види групової дискусії, правила проведення.
7. Рольова гра як засіб психодіагностики.
8. Особливості використання психодрами в АСПП.
9. Різновиди психодраматичних прийомів.
10. Психогімнастика.
11. Особливості невербальної взаємодії.
12. Психомалюнок.
13. Методика аналізу комплексу тематичних психомалюнків.
14. Архетипна символіка в психомалюнку.
15. Психоаналіз комплексу тематичних малюнків.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [8, 9];

- *додаткові:* [6-12].

1.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Визначити особливості супервізорської практики: цілі, задачі, сутність.	Презентація на пр.з.1 (модуль 1)
2.	Групова дискусія на тему „Властивості психолога, які забезпечують продуктивне спілкування з клієнтом”.	Презентація завдань на пр.з.2 (модуль 1)
3.	Виокремити параметри аналізу емпіричного матеріалу, що можна отримати завдяки спостереженню	Презентація ситуацій на пр.з.3 (модуль 1)
4	Провести групову дискусію на запропоновану тему. Проаналізувати хід дискусії, особливості поведінки членів групи під час дискусії.	Захист проектів на пр..з. 4 (модуль 2)
5.	ІНДЗ. Роль невербальних засобів спілкування в одержанні інформації, встановлення контакту та здійснення впливу.	Презентація ІНДЗ на пр..з. 5 (модуль 2)
6.	Дезінтеграція: визначення та ознаки позитивної дезінтеграції. Індикатори дезінтеграції. Психологічна захищеність у групі як необхідна умова позитивної дезінтеграції.	Доповідь на пр..з. 6 (модуль 2)
7	Продивитися відеозапис фрагменту роботи групи АСПН, відмітити моменти проявів дезінтеграції особистості, обговорити свої спостереження.	Презентація ІНДЗ

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на практичних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, написання рефератів.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – залік.

Питання до заліку

1. Тлумачення процесу супервізії.
2. Спрямованість та функції супервізії як професійної допомоги та підтримки психологів
3. Основні принципи проведення супервізії.
4. Характеристика видів супервізії за різними ознаками (за призначенням, за кількістю учасників, за строками проведення).
5. Особливості проведення внутрішньої та зовнішньої супервізії.
6. Частота проведення супервізії.
7. Основні етапи процесу супервізії.
8. Документальне забезпечення обліку й звітності супервізії (журнал проведення супервізії, картка проведення супервізії).
9. Фактори, що впливають на супервізорські відносини.
10. Поняття індивідуальної супервізії та особливості її організації.
11. Очна індивідуальна та самосупервізія.
12. Прояснююче спостереження як метод індивідуальної супервізії.
13. Особливості роботи з «індивідуальним випадком» під час індивідуальної супервізії.
14. Метод фокус-аналізу в індивідуальній супервізії..
15. Заочна індивідуальна супервізія: поняття і методи.
16. Моніторинг індивідуальної супервізії і самооцінка спеціаліста: зміст протоколу і можливості портфолію.
17. Труднощі і типові помилки у процесі індивідуальної супервізії.
18. Переваги та обмеження індивідуальної супервізії.
19. Поняття і завдання групової супервізії.
20. Структура групової супервізії, розподіл ролей.
21. Загальна характеристика методів групової супервізії.
22. Балінтовська група як один із методів групової супервізії.
23. Особливості «оберненої» і «заміщеної» супервізії.
24. Переваги та обмеження групової супервізії.
25. Особистісні якості супервізора групи.
26. Тлумачення понять «інтервізія», «ко-візія». Ключові завдання інтервізії.
27. Правила поведінки учасників інтервізійних сесій.
28. Вимоги до ведучого інтервізії (правила вибору, особистісні якості, завдання).

29. Підготовка інтерв'язійної сесії.
30. Особливості проведення інтерв'язії.
31. Переваги і обмеження інтерв'язії.
32. Значення суперв'язійних відносин та відповідальність в професійній діяльності спеціаліста соціальної роботи.
33. Опірність (тривога) психолога та стратегії подолання опору.
34. Паралельні процеси в суперв'язії (трансференція, контртрансференція).
35. Ефективні та нефективні стилі супервізора.
36. Шестифокусна модель суперв'язії (Е. Уїльямс).
37. Знання та вміння супервізора.
38. Особистісні властивості супервізора.
39. Чинники контексту, які впливають на становлення супервізора.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 69 б.

Розрахунок максимальної кількості балів, що присвоюються студентам

Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць до	Всього

	за одиницю	розрахунку	
Робота на семінарському (практичному) занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	9	5	45
ІНДЗ	25	1	25
Модульна контрольна робота	15	2	30
максимальна кількість балів 100			

Разом за курс: 100 б.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Базова:

1. Астремська І. В. Прикладні методики та основи супервізії в соціальній роботі : навчальний посібник. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 396 с
2. Браун А. Супервізор у соціальній роботі: Супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах / А. Браун, А. Боурн ; [пер. з англ. Т. Семигіної]. – К. : Університет. вид-во «Пульсари», 2003. – 240 с
3. Глузман О. В. Агресія та її глибинно-психологічні джерела: навч. посіб. / О. В. Глузман, А. Е. Мелоян, Л. Г. Туз. – К.: Освіта України, 2006. – 256 с.
4. Групова супервізія. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/300/9.pdf>
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо супервізії працівників, які надають соціальні послуги: Наказ Мінсоцполітики від 12.06.2020 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0414739-20#Text>
6. Ушакова І. В. Супервізія : навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 228 с. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/300/5.pdf>
7. Яценко Т. С. Глибинна психокорекція та упередження психічного вигорання: в 3-х ч. / Т. С. Яценко, Б. Б. Іваненко, І. В. Євтушенко. – К.: Главник, 2008. – Ч.2. – 192 с.
8. Яценко Т. С. Глибинна психокорекція та упередження психічного вигорання: в 3-х ч. / Т. С. Яценко, Б. Б. Іваненко, І. В. Євтушенко. – К.: Главник, 2008. – Ч. 3. – 96 с.

Допоміжна:

1. Benshoff J. B. (1992) Peer consultation for professional counselors. Ann Arbor, MA : Clearinghouse of Counseling and Personnel Services
2. Bernard J. M., Goodyear R. K. (1992) Fundamentals of clinical supervision. Boston : Allyn&Bakon.
3. Hillerband E. (1989) Cognitive Differences between experts and novices: Implications for group supervision. Journal of Counseling and Development, 67(3): 293-296.
4. Seligman L. (1978) The relationship of facilitative functioning to effective peer supervision. Counselor Education and Supervision, 17(3): 254-260

5. Панок В. Г. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. Посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. 232с.
6. Усатенко О. М. Особливості становлення супервізорства в психологічній практиці / О. М. Усатенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки: [зб. наук. праць]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 14 (38). – С. 164 – 167.
7. Усатенко О. М. Специфіка супервізійної практики в контексті підготовки психологів-практиків / О. М. Усатенко // Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2007. – Т. X. – Ч. 1. – С. 285 – 289.
8. Усатенко О. М. Супервізорство в контексті психодинамічної теорії / О. М. Усатенко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: [зб. наук. праць]. – Ялта: РВВ РВНЗ КГУ, 2009. – Вип. 1. – Ч.2. – С. 184 – 192.
9. Усатенко О. М. Супервізорство як засіб підвищення професіоналізму психолога-практика / О. М. Усатенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки: [зб. наук. праць]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 19 (43). – С. 196 – 203.
10. Усатенко О. М. Перенесення та контрперенесення в контексті дослідження феномену супервізійної практики / О. М. Усатенко // Гуманітарні науки: [зб. наук. праць]. – Ялта: РВВ КГУ, 2006. – № 2 (12). – С. 40 – 45.
11. Усатенко О. М. Супервізорство як засіб професійної адаптації психолога-практика / О. М. Усатенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки: [зб. наук. праць]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – № 24 (48). – С. 163 – 168.
12. Усатенко О. М. Форми супервізійної практики / О. М. Усатенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки: [зб. наук. праць]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – № 8 (32). – С. 107 – 111.